

باسمه تعالی

دستورالعمل نظارت و پایش "پویش ملی غربالگری دیابت و پرفشاری خون"

دفتر مدیریت بیماری های غیر واگیر

آبان ۱۴۰۲

مقدمه:

به منظور انسجام در اجراء و پایش پویش ملی غربالگری دیابت و پرفشاری خون، لازم است کلیه دانشگاه های علوم پزشکی از یک دستورالعمل یکسان تبعیت نمایند. لذا این دستورالعمل و چک لیست های مربوطه برای نظارت از سطوح دانشگاه/ دانشکده، شبکه بهداشت و درمان شهرستان و محل های ارائه خدمت غربالگری طراحی شده است. لازم به یادآوری است که نظارت سطح اول یعنی دانشگاه/ دانشکده از سوی ستاد وزارت بهداشت و قطب های ده گانه دانشگاهی و نظارت سایر سطوح توسط سطح بالاتر صورت می پذیرد.

واحد های غربالگری که در این برنامه تحت پایش قرار می گیرند به دو گروه اصلی تقسیم می شوند:

الف) مراکز تحت پوشش دانشگاه های علوم پزشکی مانند بیمارستان ها، مراکز خدمات جامع سلامت، پایگاه های سلامت، خانه های بهداشت و ایستگاهها یا تیم های سیار

ب) مراکز بهداشتی و درمانی غیر وابسته به دانشگاه های علوم پزشکی شامل مراکز بهداشتی درمانی و درمانگاه ها و بیمارستان های وابسته به هلال احمر، اورژانس، واحدهای بهداشتی در مانی نیروی های نظامی و انتظامی، سازمان تامین اجتماعی، وزارت نفت و سایر دستگاه ها، مطب ها، داروخانه ها و بخش خصوصی

لازم به ذکر است که پایش مورد نظر در این برنامه شامل هر دو گروه فوق می باشد.

اعضای تیم نظارت:

- ستاد وزارت بهداشت: معاونین و روسای ادارات دفاتر/ مراکز معاونت بهداشت
 - دانشگاه/ دانشکده: بر حسب تعداد شهرستان ها و پراکندگی آنها یک ناظر و یا حسب نیاز بیش از یک ناظر انتخاب می شود.
 - شبکه بهداشت و درمان/ مراکز بهداشت شهرستان: بر حسب تعداد ایستگاه ها و گستردگی شهرستان، یک ناظر و یا حسب نیاز بیش از یک ناظر انتخاب می شود.
- ناظر ها باید از طرف رئیس دانشگاه یا معاون بهداشتی ابلاغ کتبی دریافت نموده و به سطح بالاتر معرفی شوند.

تواتر پایش سطوح مختلف:

- ❖ هر دانشگاه/ دانشکده باید حداقل یک بار توسط ناظر های ستاد وزارت بهداشت نظارت شود.
- ❖ هر شبکه حداقل یک بار توسط ناظر های دانشگاهی نظارت خواهد شد. هر پایگاه، خانه بهداشت، مرکز خدمات جامع سلامت یا تیم حداقل یک بار در طول دوره توسط ناظر شبکه (شهرستان) نظارت خواهد شد.
- ❖ گزارش بازدید باید حداکثر تا دو روز بعد به سطح بالاتر ارسال شود. (در موارد ضروری و فوری تلفنی گزارش شود)
- ❖ در هر بازدید که توسط ناظر های ستاد وزارت بهداشت انجام می شود لازم است علاوه بر ستاد اجرایی دانشگاه، حداقل یک شبکه بهداشت و درمان/ مرکز بهداشت شهرستان، یک محل ارائه خدمت تحت پوشش دانشگاه و در صورت وجود پایگاه های غیر وابسته، یک پایگاه غیر وابسته به دانشگاه (بخش خصوصی - سایر سازمان های دولتی یا عمومی) بازدید شود.

چک لیست نظارت بر دانشگاه / دانشکده

نام و نام خانوادگی ناظر تاریخ نظارت

دانشگاه / دانشکده مورد پایش شبکه بهداشت و درمان مورد پایش

ساختار و سازماندهی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱	آیا ستاد اجرایی در دانشگاه تشکیل شده است؟ (اعضا طبق دستورالعمل انتخاب شده اند و ابلاغ کتبی دارند؟)				
۲	آیا صورت جلسات برگزار شده در دسترس می باشد؟				
۳	آیا ناظر/ ناظر های دانشگاهی و لیست ناظر های شهر/ شهرستان های تابعه طبق دستورالعمل تعیین شده و افراد ابلاغ کتبی دریافت کرده اند؟				
۴	آیا نقشه پایگاه های ارائه خدمات غربالگری (واحدهای حوزه بهداشت و سایر واحدها) در دسترس است؟				
۵	آیا برنامه تیم های غربالگری کننده ادارات و سازمان ها تهیه شده و در دسترس می باشد؟				
جلب مشارکت و حمایت طلبی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۶	آیا جلسه شورای اداری شهرستان یا کار گروه سلامت و امنیت غذایی استان (ساغ) با موضوع پویش ملی غربالگری دیابت و پر فشاری خون، با حضور تمامی سازمان ها، ارگان ها و نهادها و افراد لازم برگزار شده است؟ (مشاهده صورت جلسات)				
۷	آیا جلسات هماهنگی لازم برای تبلیغات و اطلاع رسانی برگزار شده است؟ (با ائمه جمعه و جماعات، ارشاد، شهرداری، شوراها، صدا و سیما و سایر رسانه ها، روابط عمومی، ...)				
۸	آیا مکاتبات و جلسات لازم بین بخشی (تامین اجتماعی، هلال احمر، نیروهای نظامی و انتظامی، شرکت نفت، بسیج جامعه پزشکی و نظام پزشکی، ...) جهت اجرای برنامه به عمل آمده است؟				
برنامه ریزی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۹	آیا برنامه عملیاتی ستاد اجرایی دانشگاه/ دانشکده تدوین شده و در دسترس می باشد؟				
۱۰	آیا جدول زمانبندی اجرای برنامه تدوین شده و در دسترس می باشد؟ (طبق دستورالعمل)				
۱۱	آیا مکاتبات لازم (ابلاغ اجرا و سایر موارد طبق دستورالعمل) با شبکه های تابعه و شرکای برنامه انجام شده است؟				
۱۲	آیا برنامه ریزی و هماهنگی های لازم جهت اجرای طرح در بیمارستان ها و سایر مراکز درمانی وابسته به دانشگاه انجام شده است؟				

۱۳	آیا برآورد تجهیزات و مواد مصرفی و تامین آن متناسب با تعداد جمعیت و پراکندگی صورت گرفته است؟			
۱۴	آیا برآورد و تأمین نیروی انسانی متناسب با حجم کار انجام شده است؟			
۱۵	آیا اسامی غربالگران جهت اجرای طرح در بیمارستان ها و سایر مراکز درمانی وابسته به دانشگاه توسط راهبر سامانه تعریف شده است؟			
۱۶	آیا برنامه آموزشی مجریان (اعم از ناظرین، غربالگران و پزشکان) تهیه و اجرا شده است؟			

اطلاع رسانی و آموزش عمومی

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱۷	آیا حس اجرای پویش ملی غربالگری دیابت و پرفشاری خون در فضای شهر محسوس است؟				
۱۸	آیا اقدام لازم برای تولید، پخش یا نصب مواد تبلیغاتی، انجام شده است؟				
۱۹	آیا میزان تبلیغات محیطی (شهری، روستایی و جاده ای) به شکل محسوس و مورد انتظار وجود دارد؟				
۲۰	آیا مردم از اجرای پویش با اطلاع هستند؟ (پرسش از یک کارمند اداری، یک کسبه و سایر موارد)				
۲۱	آیا پخش تبلیغات از رسانه های محلی انجام می شود؟ (راديو، تلویزیون و نشریات محلی)				

نظارت و پایش سطوح پایین تر

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۲۲	آیا برنامه زمان بندی بازدید از شبکه های بهداشت و درمان/ مراکز بهداشت شهرستان تهیه شده است؟				
۲۳	آیا بازدید ها بر اساس چک لیست انجام می شود؟ (مشاهده چک لیست بازدید ها)				
۲۴	آیا جهت رفع مشکلات و نواقص احتمالی مشاهده شده در بازدید ها، اقدام شده است؟				
۲۵	آیا بازدید ها مطابق برنامه زمان بندی اجرا می شود؟				
۲۶	آیا گزارش بازدید های انجام شده تهیه و به سطوح بالاتر ارسال می شود؟				
۲۷	آیا گزارش عملکرد طبق دستورالعمل تهیه و به سطوح بالاتر ارسال می شود؟				

چک لیست نظارت بر شبکه بهداشت و درمان / مرکز بهداشت شهرستان

نام و نام خانوادگی ناظر/ ناظرها

تاریخ نظارت

شبکه بهداشت و درمان / مرکز بهداشت شهرستان مورد پایش

ساختار و سازماندهی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱	آیا ستاد اجرایی در شهرستان تشکیل شده است؟ (اعضا طبق دستورالعمل انتخاب شده اند و ابلاغ کتبی دارند؟)				
۲	آیا صورت جلسات برگزار شده در دسترس می باشد؟				
۳	آیا ناظرین شهرستان طبق دستورالعمل تعیین شده و افراد ابلاغ کتبی دریافت کرده اند؟				
جلب مشارکت و حمایت طلبی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۴	آیا جلسات هماهنگی لازم برای تبلیغات و اطلاع رسانی برگزار شده است؟ (با ائمه جمعه و جماعات، ارشاد، شهرداری، شوراها، صدا و سیما و سایر رسانه ها، روابط عمومی، ...)				
۵	آیا مکاتبات و جلسات لازم بین بخشی (تامین اجتماعی، هلال احمر، نیروهای نظامی و انتظامی، شرکت نفت، بسیج جامعه پزشکی و نظام پزشکی، ...) جهت اجرای برنامه به عمل آمده است؟				
برنامه ریزی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۶	آیا برنامه عملیاتی ستاد اجرایی شهرستان تدوین شده و در دسترس می باشد؟				
۷	آیا جدول زمانبندی اجرای برنامه تدوین شده و در دسترس می باشد؟ (طبق دستورالعمل)				
۸	آیا برنامه ریزی و هماهنگی های لازم جهت اجرای طرح در بیمارستان های شهرستان و سایر مراکز درمانی وابسته، انجام شده است؟				
۹	آیا برنامه ریزی برای اجرای پویش توسط تیم های سیار در ادارات و سازمان ها صورت گرفته است؟				
۱۰	آیا برآورد و تأمین نیروی انسانی مطابق دستورالعمل انجام شده است؟				
۱۱	آیا برآورد و تأمین تجهیزات مورد نیاز (فشارسنج، گلوکومتر، مواد آموزشی، تدارکات و ...) در ایستگاهها طبق دستورالعمل انجام شده است؟				
۱۲	آیا برنامه آموزشی مجریان (غربال گر، پزشک و غیر پزشک) تهیه و اجرا شده است؟				
اطلاع رسانی و آموزش عمومی					

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱۳	آیا اقدام لازم برای تولید، پخش یا نصب مواد تبلیغاتی، انجام شده است؟				
۱۴	آیا میزان تبلیغات محیطی (شهری، روستایی و جاده ای) به شکل محسوس و مورد انتظار وجود دارد؟				
۱۵	آیا مردم از اجرای بسیج با اطلاع هستند؟ (پرسش از یک کارمند اداری، یک کسبه و سایر موارد)				
۱۶	آیا پخش تبلیغات از رسانه های محلی انجام می شود؟				
نظارت و پایش سطوح پایین تر					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱۷	آیا برنامه زمان بندی بازدید از واحد های ارائه غربالگری تهیه شده است؟				
۱۸	آیا بازدید ها بر اساس چک لیست انجام می شود؟ (مشاهده چک لیست بازدید ها)				
۱۹	آیا جهت رفع مشکلات و نواقص احتمالی مشاهده شده در بازدید ها، اقدام شده است؟				
۲۰	آیا بازدید ها مطابق برنامه زمان بندی اجرا می شود؟				
۲۱	آیا گزارش بازدید های انجام شده تهیه و به سطوح بالاتر ارسال می شود؟				
۲۲	آیا گزارش عملکرد طبق دستورالعمل تهیه و به سطوح بالاتر ارسال می شود؟				

چک لیست نظارت بر خانه بهداشت / پایگاه سلامت / مرکز خدمات جامع سلامت / سایر مکان های غربالگری

نام و نام خانوادگی ناظر/ ناظر ها

تاریخ نظارت

شبکه بهداشت و درمان

مشخصات محل انجام غربالگری:

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱	آیا تابلو (بنر، پلاکارد، استند و ...) اطلاع رسانی انجام پویش در ورودی نصب گردیده است؟				
۲	آیا فضای واحد غربالگری مطلوب است؟				
۳	آیا تابلو (بنر، پلاکارد، استند و ...) در مورد شرایط لازم هنگام سنجش قند و فشارخون برای مراجعین در ایستگاه نصب شده است؟				
۴	آیا حداقل یک سنجشگر مرد و یک سنجشگر زن در هر شیفت کاری حضور دارند؟ (مشاهده میدانی و بررسی شیفت های کاری سنجشگران)				
۵	آیا در مورد لزوم ناشتا بودن برای غربالگری دیابت به واجدین شرایط غربالگری اعلام شده است؟ (اطلاع رسانی عمومی و محلی)				
۶	آیا غربالگران دانش کافی در مورد اندازه گیری فشارخون و یا قند خون را دارند؟ (مقدمات و شرایط قبل و هنگام اندازه گیری)				
۷	آیا غربالگران مهارت لازم در مورد اندازه گیری فشارخون و یا قند خون را دارند؟				
۸	آیا محتوای آموزشی برنامه دیابت که در قالب پوستر (پوستر فرآیند کلی برنامه دیابت) تهیه شده است در خانه بهداشت/پایگاه سلامت / مرکز خدمات جامع سلامت نصب گردیده است و بهروز/مراقب سلامت ضمن آموزش افراد دیابتی، استفاده از محتوای فوق را توصیه مینماید؟				
۹	آیا غربالگر (بهروز/مراقب/.....) در مورد دیابت و پرفشاری خون به افراد مراجعه کننده متناسب با وضعیت ایشان آموزش میدهد؟				
۱۰	آیا فشارسنج مناسب و کالیبره شده و یا گلوکومتر به تعداد لازم در اختیار غربالگران قرار دارد؟				
۱۱	آیا پمفلت آموزشی مورد نیاز به تعداد کافی وجود دارد و به مراجعین داده می شود؟				
۱۲	آیا برگه ارجاع در پایگاه وجود دارد و برای افراد واجد شرایط تکمیل می شود؟ (برای موارد خاص یا قطع دسترسی به اینترنت)				
۱۳	آیا لیست خطی ثبت مشخصات مراجعه کنندگان در پایگاه وجود دارد؟ (برای موارد خاص یا قطع دسترسی به اینترنت)				
۱۴	آیا مراجعین از خدمات ارائه شده رضایت دارند؟ (پرسش از مراجعین از نظر زمان انتظار، نحوه برخورد غربالگران، کیفیت آموزش، مطلوب بودن فضای ایستگاه و ...)				